

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . . . 8 K
pol leta . . . . . 4 „
četrt leta . . . . . 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščanja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Skrbimo za mladino!*

To so te dni „klepali klep na klep“, haker je dejal Levstik, in zopet enkrat so tožili, kako je mladina naših dni pokvarjena. Tragični in pretresujoči slučaj dijaka Szilicha in Vončina, ki sta se ustrelila na grobu Szilichove matere, je dal povoda pravim jeremičarjem o izprijetosti mladine. A še ni poleglo razburjenje zaradi tega dvojnega samomora, že se je raznesla govorica, da so štirji dijaki hoteli umoriti svojega profesorja in se posvetiti razbojniškemu življenju najprej v kočevskih gozdih, potem pa doli v Afriki v velikem slogu. In zdaj se zopet čita, da se je na Reki neki dijak hotel v šoli ustreliti.

Ti slučajji so gotovo žalostni pojavi, ali generalizirati jih je krivično in je obenem tudi bedasto, ker generaliziranje služi samo agitaciji za gotove tendence in govira ali pa onemogoča spoznanje resničnih vzrokov in nagibov omenjenemu dvojnemu samomoru in omenjeni dijaški zaroti.

Z druge strani pa tudi ni dovolj, če se reče fantje so bili leni, so bili zanikrni in tako nesrečnega temperamenta in slabih nagnjenj, da so bili zmožni za vse in da bo vedno takih ljudi na svetu in tudi najidealnejši profesor ne bo mogel z njimi izhajati. Tudi taka sumarična rešitev teh slučajev ni na mestu. Treba je seči globlje in vzeti te dogodke v najresničnejši pretres.

Potrebno in koristno bi bilo, da se s temeljito preiskavo treznih in objektivnih ljudi preiščeta ta dva slučaja vsestransko. Zgoditi bi se to moralo približno tako, kakor se je zgodilo te dni na Francoskem zastran slučaja, ki je še vsebolj tragičen kakor sta zgoraj označena.

V Clermont-Ferrandu je neki 17 let stari dijak v šoli med latinskim poukom popoldne ob 3. uri in 20 minut naenkrat vstal, je šel do katedra, se molče priklonil profesorju in

*) Ta izvrstni članek je priobčil „Slovenski Narod“ v 143. številki. Uredn.

LISTEK.

Et meminisse juvat.

Slavnemu uredništvu „Učiteljskega Tovarisa“!

V številki 23. „Učiteljskega Tovarisa“ z dne 4. junija 1909 je v članku „Et meminisse juvat“ med drugim povedano, da so razni oficijozni krogi s pomočjo načelnika gorških veterancev, Jacobija, nadeli popolnoma nemško lice slavnosti, ki se je vršila dne 14. avgusta 1898 v Branici o priliki, ko se je razkril spomenik pok. topničarskega stotnika barona Andreja Čehovina; dalje, da so aranžerji nalašč odpravili od slavnosti slovenski živelj — da je Janko Lebanova knjižnica „Andreas Freiherr von Čehovin, k. k. Artillerie-Hauptmann. Ein österreichischer Held“ otela tega slovenskega junaka pozabi; da bi ne bilo g. Jacobiju brez te knjižnice nikdar prišlo na misel, zavzeti se za stvar; da pa je hotel imeti gospod Jacobi vso zaslugo za se in da je zato odpravil od slavnosti vse tiste, ki imajo

se — ustrelil. Zadel se je tako dobro, da je obležal na mestu mrtev. To je bilo prve dni preteklega meseca.

V mestu je nastal vihar. Profesorja latinskega jezika so hoteli razburjeni meščani kar linčati. Seveda je šolska oblast takoj uvedla obligatno preiskavo, toda vlada je šolski oblasti vzela vso stvar iz rok in je sestavila posebno preiskovalno komisijo, v kateri sta bila dva bivša šolnika in dva izkušena preiskovalna sodnika. Ta komisija je dognala, da zadene profesorja le majhna krivda, največja krivda pa samomorilčeve součence.

Ti poslednji so samomorilca neusmiljeno preganjali, ker je bila njegova mati lahkoživa ženska in vsak čas zapletena v kak škandal. Nепrestano so mu očitali to mater, neprestano so mu dopovedovali, da je osramočen za vse življenje, venomer so mu očitali, kako more živeti ter ga razglašali za strahopetnika, ker si ne vzame življenja. Končno so mu s kredo zaznamovali prostor pri katedru, kjer se mora ustreliti, in določili so mu uro in minuto, kdaj da mora izvršiti samomor.

In fant se je res vdal temu strahovitemu terorizmu, ki je trajal več tednov, in si je končal življenje.

Nekoliko je nanj vsekako tudi vplivalo dejstvo, da je v latinščini slabo napredoval. Preiskovalna komisija je tudi konstatirala na podlagi primerjanja pismenih nalog samomorilčevih in nalog drugih učencev, da je profesor samomorilca res strožje klasificiral kakor druge dijake. Samomorilec je iz tega sklepal, da ga profesor, ki ga je tudi sicer rad zbadal in poniževal, preganja in si domišljeval, da se to godi zaradi njegove malopridne matere, da ga torej tudi profesor zaničuje in zatira.

Vlada je profesorja ostro disciplinirala, češ, da ni bil objektivni učitelj in da je pomankanje pravičnosti ter poniževanje in zasmehovanje učencev nekaj neodpušljivega. Tudi pišejo listi, da je bil ta profesor, dasi v svoji stroki izborna kvalificiran, vendar slab vzgojitelj in slab učitelj, in utemeljujejo svojo

na Čehovina tudi kaj zaslug; da so gospodje, ki so se polastili vodstva slavnosti, sovražno postopali proti vsemu, kar je slovenskega. Med vrstami tega članka je tudi citati kakor bi bil g. Jacobi prejel radi Čehovinove slavnosti kako odklikovanje.

Podpisano društvo, hudo užaljeno, da se njegovemu mnogozasluzenemu predsedniku brez kakršnegakoli povoda v enajstem letu po dovršeni Čehovinovi slavnosti na tak zavraten način javno skrni častno ime, izjavlja s tem, da so vsa navedena predbacivanja neresnična in je vsak čas pripravljeno, utrditi to svojo izjavo z veljavnimi dokazi.

Sklicuje se na § 29. tiskovnega zakona, obenem pa tudi na pravicoljubnost slav. uredništva, pričakuje podpisano predsedništvo zanesljivo, da se ta izjava priobči v prihodnji številki cenjenega lista.

Predsedništvo voj. veteranskega društva v Gorici, dne 1. julija 1909.

Podpredsednik:

Josip P. Palich.

sodbo s tem, da dober vzgojitelj in učitelj vedno tudi doseže razumno dobre učne uspehe, a kdor jih ne doseže, da je tega največ sam kriv.

Teško je lajku soditi, v koliko je to stališče glede učitelja utemeljeno. Eno pa stoji: Učitelj je v šoli absoluten kakor ruski car in zato mora biti dobrohoten prijatelj mladine in strogo objektivni. Kadar ruski car strune preveč napne, počijo bombe. Die Macht des russischen Herrschers ist beschränkt durch den Zarenmord. — Ali se mar v glavah naše mladine porajajo že taki pojmi? Če učitelj ne upošteva individualnosti posameznih učencev, če jih šikanira, zasmehuje in ponižuje, kar s svojega piedestala posebno lahko dela. — Ko sem jaz v šolo hodil, sem tudi imel profesorja, ki me je za mojo nedolžno porednost krvavo šikaniral — potem se ni čuditi, če dečka, ki nima zadostno odporne moči v sebi, požene v obup. Pri vojakihi vidimo, koliko ljudi poženejo šikane celo v grob.

Ljudje mislijo, da je učiteljski stan lahak. Kako neumno je to mnenje! Poučevanje in vzgajanje je silno težka stvar, posebno pri tolikem številu dijakov. In med dijaki je vedno tudi takih elementov, ki jih ni mogoče ugnati in ukrotiti in pri katerih mora naposled učitelja zapustiti potrpežljivost, saj je od krvi in mesa in ne kako čeznaravno bitje. Jako mnogo je kriva tudi slaba domača vzgoja, oziroma pomankanje vsake domače vzgoje, da je med dijaki toliko res podivjanih elementov. Najslabše pa je še to, da se postavljajo starši najrajši na stran dijakov in proti učiteljem in tako vede ali nevede hujskajo otroke in jim dajejo potuho. Kogar bogovi sovražijo, tega narede za pedagoga, ker je ta poklic tako težaven, tako grenak in tako nevhvaležen.

Med strogostjo in šikaniranjem je seveda velik razloček. Mnogo je strogih učiteljev in oficirjev, pa jih imajo dijaki in vojaki vendar radi, so pa tudi oficirji in učitelji, ki so pravzaprav dobri ljudje, a tako sitni in sekantni. da spravijo dijake in vojake v blaznost. Pa je tudi resnica, ki se v življenju dostikrat zapazi, da eden z vso strogostjo ničesar ne doseže, drugi pa ima brez strogosti najlepše uspehe. Tako n. pr. je v Ljubljani neki stotnik, ki vojakov nikdar ne psuje in ki kaznuje vojaka le v najskrajnejšem slučaju, šele kadar se je v tretjič pregrešil, a njegova stotinja stoji glede discipline in glede izvežbanosti visoko nad drugimi, pri katerih vojake psujejo, trpinčijo in zapirajo in postopajo oficirji z njimi z običajno strogostjo. To je pa zopet odvisno od individualnosti oficirjev in učiteljev.

V rečenem slučaju v Clermont-Ferrandu je dijaka brez dvoma dognal v smrt terorizem njegovih součencev. V tem terorizmu se zrcali neka neverjetna krvoločnost, neka nenaravna občutljivost v častnih stvareh in pa tako zaničevanje vrednosti življenja, da človeka kar zazebe.

Tudi v slučaju Szilich-Vončina je zaničevanje življenja gotovo igralo veliko ulogo. Kako si naj sicer mislimo, da sta dva mlada, zdrava fanta šla prostovoljno v smrt, ne morda v trenutku silne razburjenosti, ne v takem afektu, v katerem človek izgubi oblast sam nad seboj in ne ve več, kaj dela, marveč

povsem preudarno, rekel bi, skoro hladnokrvno.

Denimo, da se jima je v šoli res zgodila krivica. Tudi če bi bila ta krivica tako velika, da bi bila morala opustiti študije — to vendar še ni tako strahovita nesreča, da bi si zaradi tega kdo preudarno vzel življenje. Kaj drugega je trenutna razdraženost in kaj drugega preudarno storjeno dejanje. Tudi strah pred svojo ni mogel igrati posebne vloge, zakaj Szilich in Vončina sta bila že vendar prevelika, da bi se še kdove kako tresla pred starši in da sta bila tudi pogumna, kaže ravno njihju samomor. Saj se zgodi, da si kdo zgolj iz strahu vzame življenje, posebno pri vojakihi, kjer se dobe uprav zverinski predpostavljenci. a kakor sem že rekel, se taki samomori zgodijo le v največji razburjenosti, ko člonek ne ve, kaj dela, ne pa preudarno in hladnokrvno, kakor sta to storila Szilich in Vončina.

Niso mi sicer znani posebni detajli tega slučaja, ali iz tega, kar vsakdo ve, sklepam, da niti strahu pred bodočnostjo zaradi zasluženosti ali nezasluzeno slabim napredovanjem v šoli, niti strahu pred svojo ne gre smatrati za odločilni nagib samomoru. Če je kak profesor s tema fantoma trdo ali celo krivično postopal, potem sta zamogla užaljeno častihlepje in užaljeni pravni čut morda nekoliko vplivati na njihju samomor, ali glavna gonilna moč je morala po moji subjektivni sodbi vendarle biti druga in zdi se mi, da je to zaničevanje življenja, izvirajoče iz pesimističnega naziranja, da svet in ljudje niso nič vredni, da na svetu ni ne veselja ne pravice in da življenje sploh ni vredno, da bi se živel.

Odkod to naziranje? Kaj se godi v glavah in v srcih naše mladine?

Nihče ne ve določnega odgovora na ti vprašanji, z ugiblji pa ni nič opraviti, vsi se premalo zanimamo za mladino, vsi skupaj nimamo upogleda v mišljenje in čuvstvovanje mladine in vsi [podcenjujemo sugestivno moč individualistične in pesimistične literature. Vsa naša oficialna vzgoja je urejena po enem kopitu, je šablonska in pravzaprav le zunanja dresura. Gleda se samo nato, da se dijak uči in da izpolnjuje šolske in disciplinarne predpise, sicer se pa nihče zanj ne zmeni, ne učitelji in še manj starši. In tako raste mladina dozoreva pred našimi očmi, sama sebi prepuščena, ne da bi mi vedeli, kaj misli in kaj čuti.

Zaničevanje življenja je bolezen, ki se časih pojavlja pri vseh narodih. Spominjam se, da so pred mnogimi leti imeli ljubljanski dijaki v neki ljubljanski gostilnici klub, čigar glavna določba je bila, da si bodo vsi člani po vrsti vzeli življenje. Prvi, ki je prišel na vrsto, je bil neki Kramer. Potegnil je črno kroglo, šel na ulico in se v Prešernovih ulicah blizu „Slona“ ustrelil. Zadel se je pa slabo, in v bolnici so ga rešili. Kramer je šel potem k vojakom, zakaj v šolo ga niso več hoteli, postal je računski narednik v Ljubljani ter je v tej lastnosti umrl. Ostale člane onega kluba je Kramerjev slučaj seveda streznil in nobenemu ni več prišlo na misel, da bi si končal življenje.

Kar se tiče „zarotnikov“, ki so hoteli baje umoriti neke profesorje, kar pa ni prav verjetno, in se hoteli posvetiti razbojništvu, se